

FACILITETSSTRATEGI

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Indledning	4
Hovedpointer fra situationsanalysen	8
Udviklingspotentialer, strategiske mål, principper og metoder	9
De fem strategiske mål	10
Økonomi	14
Facilitetsniveauer	16
Befolkningsudvikling	18
Facilitetsdækning	20
Benyttelse af idræts- og multihaller	24
Folkeoplysende foreninger	26
Borgernes bevægelsesvaner	28
Brugernes og hallernes behov	30

Forord

Vores idrætsfaciliteter, vandre- og cykelstier og grønne områder skaber rammerne for motion, idræt og fællesskab for borgerne i Tønder Kommune. Faciliteter, som er medvirkende til, at vi alle kan få et sundere liv med fysisk velvære, trivsel og gode oplevelser. Det er i idrætsfaciliteten og på boldbanen, vi møder nye fællesskaber, og det er på gå- og cykelturen vi kan nyde naturen omkring os.

I en tid hvor vi har stort fokus på sundhed og trivsel, er det mere afgørende end nogensinde før, at vi har faciliteter og mødesteder i Tønder Kommune, som vores borgere vil benytte.

Vi har et politisk ønske om at arbejde mere strategisk med vores faciliteter, og vi har i Kultur- og Fritidsudvalget haft fokus på at involvere vores lokalsamfund, skoler, foreninger og idrætshaller samt børn og unge i udviklingen af vores Facilitetsstrategi.

I processen er det blevet tydeligt, at vi ønsker faciliteter, der er tilgængelige, inkluderende, fleksible og bæredygtige, og som understøtter et bredt udvalg af bevægelsesaktiviteter og fællesskaber. Samtidig vil vi forbedre mulighederne for at være aktiv i naturen og understøtte de mange engagerede frivillige, som bruger deres fritid på at drifte og udvikle faciliteter til glæde for børn, unge og voksne. Kort sagt vil vi have faciliteter, der inspirerer til en aktiv livsstil for borgere i alle aldre og evner.

Denne Facilitetsstrategi sætter en retning for fremtiden for vores faciliteter til bevægelse. I strategien har vi formuleret nogle principper, metoder og målsætninger, som skal være med til, at endnu flere borgere får lyst til at benytte faciliteterne. I den proces er det afgørende, at vi udvikler faciliteterne i samarbejde med jer brugere og frivillige, der i dag benytter faciliteterne samt indtænker de borgere, som endnu ikke benytter vores faciliteter.

René Andersen

Formand for Kultur- og Fritidsudvalget

Indledning

Faciliteter til bevægelse danner rammen for aktiviteter og sociale fællesskaber, som borgerne i Tønder Kommune dyrker i deres fritid.

Der er mange faciliteter i Tønder Kommune, hvor borgerne kan dyrke bevægelse, motion, idræt og konkurrencepræget sport – individuelt og i fællesskab. Det kan være i den traditionelle facilitet som idrætshallen. Det kan også være i svømmehallen eller udenfor i grønne eller blå(vand) områder. Det kan være i skolegården eller i et senior-aktivitetscenter. Det kan også være i en af de foreningsdrevne faciliteter til speedway, BMX eller ridning m.v.

I de senere årtier er der kommet flere faciliteter til bevægelse, som fungerer på en anden måde end de traditionelle. Her kan nævnes fitnesscentre, mountainbikespor og padelbaner. Fælles for de nyere faciliteter er, at de typisk kan benyttes, når borgeren selv vælger tidspunktet. Aktiviteterne foregår typisk også på egen hånd eller selvorganiseret i mindre grupper. De traditionelle faciliteter bliver derimod typisk benyttet til foreningsaktiviteter, hvor der bookes tider måneder i forvejen, som ligger på faste tidspunkter ugentligt.

Måden borgerne dyrker bevægelse på, har ændret sig over tid og er blevet mere kompleks. Deraf har behovet til faciliteterne ligeledes ændret sig. Derfor er der brug for en strategisk tilgang til Tønder Kommunes faciliteter til bevægelse, som sætter en retning, og er med til at understøtte borgernes behov for gode faciliteter til deres fritidsliv.

Dette dokument er et udtryk for vores strategiske tilgang i Tønder Kommune. Den kalder vi for Facilitetsstrategi.

Situationsanalyse og facilitetsstrategi

Med facilitetsstrategien ønsker vi at sætte retning og sikre, at vi har de rette rammer for et aktivt fritidsliv, når vi udvikler vores eksisterende faciliteter, og når vi planlægger at anlægge nye faciliteter.

Forud for facilitetsstrategien er der udarbejdet en omfattende situationsanalyse, der samler den viden vi har om området. Analysen indeholder faktuelle data og prognoser om bl.a. befolkningsudvikling, medlemsudvikling i foreninger, dækning og benyttelse af faciliteter samt borgernes bevægelsesvaner. Herudover har vi sendt et spørgeskema til vores mange folkeoplysende foreninger og været i dialog med lokalråd, idrætshaller, skoler og unge i kommunen, og lyttet til deres udfordringer og behov.

Situationsanalysen danner grundlaget for strategien, og strategien fokuserer på de væsentligste områder for udviklingen af vores faciliteter til bevægelse.

På side 8-9 beskrives hovedpointer fra situationsanalysen, og de væsentligste udviklingspotentialer, som vi har identificeret i analysen. Ligeledes præsenteres fem strategiske mål og fem principper og metoder, som sætter retningen for vores arbejde i de kommende år med at skabe de rette rammer for et aktivt fritidsliv for vores foreninger og borgere.

På de efterfølgende sider fremstilles de nødvendige indsatser under hver af de fem strategiske mål med ledsagelse af korte udtræk fra situationsanalysen, som begrunder mål og de nødvendige indsatser. På side 14 fremstilles behovet for økonomi til at udføre de nødvendige indsatser.

De væsentligste data om befolkningsudvikling, dækning og benyttelse af faciliteter, medlemsudvikling og borgernes bevægelsesvaner fra situationsanalysen kan findes på side 18-31.

Den fulde version af situationsanalysen kan findes på Tønder Kommunes hjemmeside.

toender.dk/facilitetsstrategi

Rammevilkår for facilitetsstrategien

Facilitetsstrategien har tætte koblinger til Tønder Kommunes Visions- og Strategiplan og Kultur- og Fritidspolitik. Hertil er der taget højde for Vores Klimahandleplan og Ejendomsstrategi samt vores tilgang til samskabelse.

Visions- og Strategiplanen fremhæver natur, kultur og fællesskaber som tre centrale styrker for Tønder Kommune. Facilitetsstrategien vil understøtte disse styrker. Facilitetsstrategien vil ligeledes understøtte Visions- og Strategiplanens fokuspunkt Den aktive borger og de strategiske indsatser Bosætning og Sundhed.

Kultur- og Fritidspolitikken sætter rammen for udvikling af kultur- og fritidslivet. Politikken har blandt andet til hensigt at understøtte de frivillige gennem samarbejde og samskabelse, og styrke kommunikationen og formidlingen om de faciliteter, som findes i hele kommunen. Hertil har politikken til hensigt, at skabe brobygning mellem foreningsuvante borgere og foreninger, som benytter faciliteterne.

Facilitetsstrategien har derfor fokus på at skabe attraktive rammer for fællesskab og bevægelse, og understøtte borgernes engagement og det lokale ejerskab, hvor kommunens rolle bliver at motivere, facilitere udvikling ved samarbejde og samskabelse samt stille rette rammer til rådighed. Det vil medvirke til at styrke den fysiske og mentale sundhed for kommunens borgere samt bidrage til at fremme bosætning.

Vores Klimahandleplan har en målsætning om at kommunen skal være klimaneutral i 2050. Facilitetsstrategien vil bidrage hertil, ved at faciliteter til bevægelse skal være bæredygtige og reducerer CO₂-udledning.

Ejendomsstrategien beskriver arbejdet med kommunens ejendomsportefølje. Facilitetsstrategien vil blandt andet bidrage til at optimere kommunale kvadratmeter.

Samskabelse er tilgangen vi arbejder ud fra til at finde de fælles gode løsninger for at nå målsætningerne. Data fra situationsanalysen vil blive benyttet som et redskab til vidensdeling i samskabelsesprocesserne samt understøtte databaseret beslutninger.

Facilitetsniveauer

Der er mange forskellige faciliteter til bevægelse, både indendørs og udendørs og med forskellige funktioner. Nogle faciliteter har funktioner til én bestemt aktivitet. Andre faciliteter har funktioner til flere forskellige aktiviteter. I strategien er de faciliteter, som Tønder Kommune støtter med direkte eller indirekte tilskud, inddelt i niveauer – basisfacilitet, særlig facilitet og specialfacilitet.

Faciliteterne er blevet niveauinddelt, fordi de hver især har sin berettigelse og har forskellige behov for understøttelse. En beskrivelse og oversigt af facilitetsniveauerne samt kriterierne kan findes på side 16-17.

Tilgængelighed, flerfunktionalitet og multifunktionalitet

Tønder Kommune vil forbedre sundheden for borgerne og derfor er det vigtigt, at faciliteterne er brugbare for alle, f.eks. ved brug af tilgangen indenfor universelt design og arbejde med tilgængeligheden i faciliteterne. Universelt design fokuserer på alle brugeres fysiske og psykiske behov, både det praktiske og det æstetiske og sanselige, som f.eks. lys og lydforhold.

Flerfunktionelle idrætsfaciliteter kan være med til at sikre bedre tilgængelighed. Ved at tilbyde forskellige rum under ét tag, kan faciliteten imødekomme et bredere spektrum af brugernes behov samt skabe mere levende og dynamiske rum. En vellykket flerfunktionel facilitet sikrer, at hver brugergruppe oplever, at faciliteten er udviklet til deres behov.

Multifunktionelle idrætsfaciliteter kan være med til at optimere udnyttelsen af kvadratmeter. Eksempelvis kan det være en idrætshal, som kan deles op i mindre rum til forskellige aktiviteter på samme tidspunkt. Flerfunktionelle og multifunktionelle faciliteter kan begge være vigtige. Det afhænger af de specifikke behov og mål for den enkelte facilitet.

Tønder Kommunes Facilitetsstrategi skal være et dynamisk strategisk rum for udvikling og tilpasning af faciliteter ud fra borgernes behov og lokalsamfundenes potentialer ud fra bæredygtige principper. Strategien skal medvirke til at skabe attraktive rammer for et aktivt liv i et sundt og stærkt fællesskab for Tønder Kommunes borgere.

Kort sagt lægger facilitetsstrategien op til følgende:

- Samskabelse, data- og vidensdeling og involvering af brugere – baseret på de forskellige behov for understøttelse i de tre facilitetsniveauer
- Tilgængelighed og optimal udnyttelse af faciliteters kvadratmeter
- Bæredygtige løsninger, socialt, økonomisk og klimamæssigt
- Tilpasning af antallet og udviklingen af faciliteter i forhold til borgernes behov

Hovedpointer fra situationsanalysen

- Vi bliver færre borgere med færre unge og flere ældre, samt flere borgere med udenlandsk oprindelse
- Vi har mange basisfaciliteter og særlige faciliteter pr. indbygger
- Vores specialfaciliteter og nogle særlige faciliteter vedligeholdes og udvikles af få frivillige
- Der er efterspørgsel på mødesteder til fællesskab
- Støttefunktioner er vigtige, f.eks. omklædningsrum, toiletter og opbevaring af udstyr
- Alle lokalsamfund skal ikke nødvendigvis have de samme faciliteter
- Vi har høj tilfredshed blandt foreninger med de nuværende faciliteter
- Vores medlemstal i de folkeoplysende foreninger følger befolkningsudviklingen, og der bliver derfor færre antal medlemmer, hvilket er særligt udfordrende for holdidrætter
- De fleste borgere over 15 år dyrker selvorganiserende aktiviteter, særligt udendørs aktiviteter
- Samarbejde mellem brugere, frivillige, haller og kommune skal vægtes højt

Befolkningsudviklingen og befolkningssammensætningen vil få stor betydning for benyttelsen af vores faciliteter i de kommende år. Vi bliver færre borgere og især færre unge, og de unge er de primære brugere af vores idræts- og multihaller. Hertil er der en udvikling i gang, hvor tilgangen til bevægelse, motion og idræt bliver mere individualiseret og selvorganiseret i alle aldersgrupper samt at bevægelsesaktiviteter i højere grad foregår udendørs fremfor i de traditionelle faciliteter til bevægelse.

Udviklingspotentialer

- Bedre tilgængelighed og udvikling af flerfunktionalitet
- Der er ledige tider i idrætshaller og multihaller til flere og nye aktiviteter
- Der er muligheder for at de indendørs faciliteter kan deles af flere brugere eller der kan være flere aktiviteter på samme tid, så kvadratmeterne udnyttes bedre
- Der er muligheder for at få nye brugergrupper i basisfaciliteter og særlige faciliteter
- Muligheder for selvorganiserende og spontane aktiviteter kan forbedres
- Der kan afvikles faciliteter, som ikke benyttes
- Muligheder for hjælp til frivillige, som vedligeholder og udvikler specialfaciliteter kan forbedres
- Støttefunktioner ved faciliteter kan forbedres
- Vidensdeling og samarbejde mellem interessenter og kommune kan forbedres

Strategiske mål

1. Borgere og foreninger skal kunne finde faciliteter i kommunen og flere skal have adgang til faciliteter, som kommunen ejer eller støtter økonomisk
2. Facilitetsdækningen skal modsvare borgernes bevægelsesvaner og behov
3. Bedre udnyttelse af kvadratmeter og som minimum fastholde almenyttig benyttelse af idrætshaller, multihaller og kommunale lokaler
4. Forbedre muligheder for at være aktiv i grønne og blå områder
5. Flere mødesteder og bedre støttefunktioner

Principper og metoder

- Samskabelse
- Databaserede beslutninger
- Udvikling af basis og særlige faciliteter ud fra principper om universelt design og funktionalitet efter specifikt behov
- Understøtte specialfaciliteter og de frivillige, som vedligeholder specialfaciliteter
- Bæredygtige faciliteter – socialt, økonomisk og klimamæssigt

1. Mål

Borgere og foreninger skal kunne finde faciliteter i kommunen og flere skal have adgang til faciliteter, som kommunen ejer eller støtter økonomisk.

Nødvendige indsatser:

- Kortlægge samtlige faciliteter til bevægelse i Tønder Kommune
- Udarbejde en kommunikationsplatform til borgerne med en overskuelig oversigt over de faciliteter, der er i kommunen, og hvornår faciliteterne kan benyttes og af hvem og til hvad
- Understøtte basisfaciliteter og særlige faciliteter gruppe 1 (se side 16-17) i at arbejde med universelt design samt blive mere tilgængelige

Situationsanalyse

Tønder Kommune har mange faciliteter, og Tønder Kommunes borgere efterspørger synlighed om faciliteter og aktiviteter. Der er på nuværende tidspunkt ikke en samlet oversigt over faciliteter i Tønder Kommune. Det er ikke alle faciliteter, som er registreret i kommunens systemer eller i andre registre som eksempelvis Idrættens Analyseinstituts Facilitetsdatabase. Informationer om muligheder for at bruge faciliteter er derfor heller ikke til stede i dag.

De unge efterspørger mere digital synlighed, f.eks. om hvornår idrætshallen er ledig, og om de kan benytte den til selvorganiserende aktivitet. Ligeledes er der i de senere år kommet flere borgere til med udenlandsk oprindelse, så f.eks. informationer på flere sprog eller lydspor til at guide brugere gennem øvelser kan øge tilgængeligheden i faciliteterne.

Der kan arbejdes med universelt design, og tilgængeligheden til faciliteterne kan ligeledes øges ved at tilpasse dem til flere borgergrupper. Det kan f.eks. være at forbedre den fysiske adgang eller forbedre lys og lydforhold inde i faciliteterne.

2. Mål

Facilitetsdækningen skal modsvare borgernes bevægelsesvaner og behov.

Nødvendige indsatser:

- facilitere netværksgrupper, f.eks. vedrørende lokale behov for og til faciliteter i nærområdet
- understøtte lokal efterspørgsel for nye faciliteter ved dokumenteret behov
- arbejde hen mod bæredygtige faciliteter – socialt, økonomisk og klimamæssigt
- afvikle faciliteter, som ikke længere benyttes
- så vidt muligt bevare facilitetsdækningen af basisfaciliteter
- understøtte skoler i udvikling af bevægelsesområder ved skolerne
- understøtte specialfaciliteter med bedre mulighed for tilskud til vedligehold, renovering og udvikling af specialfaciliteter

Situationsanalyse

Der er mange forskellige behov i Tønder Kommunes lokalsamfund. Der er forskellig efterspørgsel, og der er forskellige behov og interesser de forskellige steder. Lokalrådene giver udtryk for, at ikke alle skal have det samme, men alle lokalsamfund skal have det mest basale – en boldbane/græsareal, en hal og et mødested. Netværksgrupper kan være med til at italesætte behov i nærområdet og gøre det lettere at prioritere, hvem som vil hvad. Hertil vil de forskellige lokalsamfund formentlig ikke arbejde på at få det samme, men i stedet gøre hinanden stærkere ud fra hvert lokalsamfunds potentialer.

Med de mange faciliteter, som allerede findes i Tønder Kommune, er det væsentligt, at ved etablering af nye faciliteter på kommunale arealer, skal der være et dokumenteret behov. På den måde kan det sikres så vidt muligt, at faciliteten vil blive benyttet og ikke står ubenyttet hen.

Tønder Kommune har en målsætning om at nå klimaneutralitet i 2050, og derfor arbejdes der hen mod, at faciliteterne bliver mere bæredygtige ved bl.a. at bruge mindre energi, at nye faciliteter udleder så lidt CO2 som muligt, og at driften er økonomisk forsvarlig på lang sigt.

Skolerne benytter skolegården og de omkringliggende faciliteter som boldbaner, grønne områder, naturen og motorisk tilrettelagte legepladser til bevægelse i undervisningen, og flere skoler har etableret bevægelsesområder med bl.a. udendørs fitness, som de ældre elever benytter.

Vores specialfaciliteter, og nogle særlige faciliteter i gruppe 2, vedligeholdes og udvikles af få frivillige, hvis engagement mere er drevet af aktiviteten end i drift af en facilitet.

3. Mål

Bedre udnyttelse af kvadratmeter og som minimum fastholde almennyttig benyttelse af idrætshaller, multihaller og kommunale lokaler.

Nødvendige indsatser:

- arbejde med at få nye brugergrupper ind i idrætshaller og multihaller
- udvikle funktionaliteten i idrætshaller og multihaller
- understøtte idrætshaller og multihaller i at skabe mest mulig almennyttig aktivitet for aktivitetstilskuddet
- understøtte samarbejde mellem skoler og foreninger samt undersøge muligheder for at gøre kommunale lokaler på skoler flerfunktionelle
- løbende revidere og udvikle tilskudsmodeller og reglerne for udlån af kommunale lokaler, så de fordrer mest mulig almennyttig aktivitet

Situationsanalyse

Der bliver færre borgere i Tønder Kommune. Der bliver færre unge og flere ældre. Der bliver færre borgere med dansk oprindelse og flere borgere med udenlandsk oprindelse. Det er de unge med dansk oprindelse, som er de primære brugere af idrætshaller og multihaller. Derfor er der behov for at få nye brugergrupper ind i idrætshaller og multihaller fremadrettet.

De store idrætscentre i Tønder Kommune rummer i dag forskellige aktiviteter, hovedsagligt idræt, men med nye trends og med potentiale i nye brugergrupper bliver det stadig vigtigere, at idrætscentre bliver funktionelle til flere typer borgere og til flere typer aktiviteter. Tendenser peger hen mod, at det er vigtigt, at brugerne af faciliteten har oplevelsen af, at faciliteten er designet til lige netop deres aktivitet.

Der er samlet set ledig tid og tomme haller i højsæsonen. I nogle idrætshaller og multihaller er der ledig tid i weekenden og sene aftentimer, og i nogle idrætshaller og multihaller er der ledig tid på alle ugens dage. I nogle haller er der over 50 % ledig tid i højsæsonen. Dog er der særligt i tidsrummet kl. 17-20 på hverdage stort pres på idrætshaller og multihaller, da det er her de fleste brugere vil dyrke deres aktivitet. Derfor kan det i nogle tilfælde give mening at gøre den enkelte hal mere multifunktionel, med mulighed for opdeling af hallen i mindre rum. Særligt når der er aktiviteter, hvor antallet af deltagere ikke er nok til at udfylde alle hallens kvadratmeter.

Idrætshaller og multihaller modtager et årligt aktivitetstilskud til at igangsætte almennyttige aktiviteter og understøtte foreninger i opstart af nye aktiviteter. I alle haller, især i de ubemandede haller, har de svært ved at igangsætte almennyttige aktiviteter.

Tilskudsmodeller til idrætshaller, multihaller og foreninger og reglerne for udlån af kommunale lokaler kan medvirke til at skabe en bestemt adfærd. Tilskudsmodellerne og reglerne bør revideres og udvikles løbende, så de fordrer mest mulig almennyttig aktivitet og tilpasses civilsamfundets udvikling.

4. Mål

Forbedre muligheder for at være aktiv i grønne og blå områder.

Nødvendige indsatser:

- understøtte foreningsinitiativer, som vil forbedre faciliteterne til at være aktiv udendørs
- arbejde på tværs med andre fagområder for at udvikle muligheder for at være aktiv i grønne og blå områder, f.eks. i forbindelse med en kommende Outdoor-plan
- at forbedre tilgængeligheden i grønne og blå områder

Situationsanalyse

Tønder Kommunes borgere bevæger sig i overvejende grad i naturen i deres fritid. Det gælder i alle områder af kommunen.

Gåture og cykelture er de mest dyrkede fritidsaktiviteter i Tønder Kommune. I det hele taget bliver aktiviteter i naturen mere og mere populære. Der er i forvejen gode muligheder for gå- og cykelture i Tønder Kommune, men gennem en kommende Outdoor-plan for vandre- og cykelstier kan disse muligheder udvikles, og der kan udvikles på andre muligheder for at bevæge sig i naturen.

Forbedringer af tilgængeligheden og mulighederne for at være aktiv udendørs kan bl.a være information om, hvor borgerne kan være aktive i de grønne og blå områder eller det kan være den fysiske adgang. Det kan ligeledes være at forbedre skiltning og wayfinding.

5. Mål

Flere mødesteder og bedre støttefunktioner.

Nødvendige indsatser:

- understøtte lokale initiativer til mødesteder
- understøtte foreninger i udvikling af bedre støttefunktioner
- udvikle støttefunktioner i nærheden af grønne og blå områder

Situationsanalyse

Tønder Kommunes borgere efterspørger mødesteder. Det gælder lokale mødesteder i de mindre samfund, og mødesteder til familier samt mødesteder kun til unge. Behovet for mødesteder er forskelligt fra lokalsamfund til lokalsamfund. De unge har behov for mødesteder, hvor de fysisk kan være sammen, både hvor det er muligt at være aktiv, og også bare 'hænge ud'.

Lokalråd og de folkeoplysende foreninger oplever, at støttefunktioner kan forbedres i både indendørs og ved udendørs faciliteter. Behovet for bedre støttefunktioner varierer fra facilitet til facilitet og afhænger af, hvor udviklet støttefunktionerne er i de forskellige faciliteter og områder.

Økonomi

Der er nogle af de strategiske mål og nødvendige indsatser, som vil have større udgifter end andre. Eksempelvis vil udgifterne være større ved at arbejde med universelt design, tilgængelighed og funktionalitet i idrætshaller og multihaller, end at arbejde med facilitering af netværksgrupper. Til gengæld er det en nødvendighed, for at få flere borgere og nye brugergrupper ind i idrætshaller og multihaller.

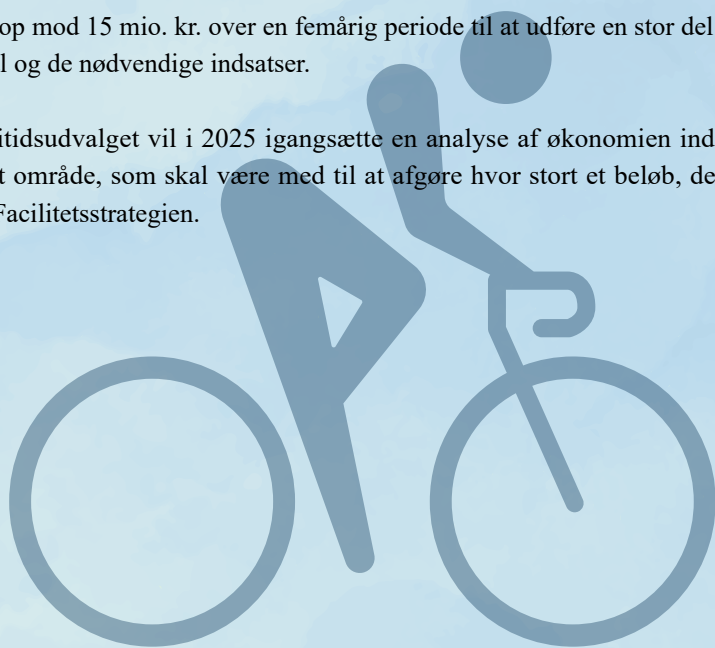
Det er væsentligt at skabe motivation og fælles ejerskab med brugere, frivillige og haller samt fonde. Det er også væsentligt at involvere bl.a. FritidsForum i de nødvendige indsatser.

Derfor vil år 2025 være en opstartsperiode med dialog og planlægning, hvor der ikke vil være større udgifter. Fra 2026 vil de nødvendige indsatser blive igangsat.

De vigtigste nødvendige indsatser vil blive prioriteret først. De vigtigste nødvendige indsatser vil være de indsatser, hvor befolkningsudviklingen har størst indflydelse, f.eks. benyttelsen af idrætshaller og multihaller.

Det vil kræve op mod 15 mio. kr. over en femårig periode til at udføre en stor del af de strategiske mål og de nødvendige indsatser.

Kultur- og Fritidsudvalget vil i 2025 igangsætte en analyse af økonomien indenfor udvalgets eget område, som skal være med til at afgøre hvor stort et beløb, der kan prioriteres til Facilitetsstrategien.

Grundlag for varetagelse af kommunale opgaver og tilskud til selvejende institutioner

De selvejende idrætshaller og svømmehaller udfører dagligt kommunale opgaver ved at stille hallens faciliteter til rådighed for skoler, institutioner og foreningslivet. Der foregår mange og flere forskellige aktiviteter i hallerne, og hallerne fungerer også som lokale mødesteder. Hallerne er underlagt folkeoplysningsloven, kommunalfuldmagtsreglerne og i nogle tilfælde anden lovgivning. Hallerne kan overordnet set agere indenfor begrebet 'lovlige kommunale opgaver'.

Tønder Kommune udbetaler årligt en række tilskud og tilskud til lokaleleje til foreningernes og skolernes brug af hallerne. Kommunen bevilger også anlægstilskud til renoveringer og udvikling af hallerne.

For selvejende idrætshaller og svømmehaller, hvor mere end 50 % af indtægtsgrundlaget er fra offentlige tilskud, er det gældende, at de skal følge samme regler som kommunen.

Folkeoplysningsloven

Folkeoplysningsloven er en minimumslov, som rammesætter tilskud til de folkeoplysende foreninger og aftenskoler samt foreningers leje af idrætshaller og svømmehaller. En stor del af hallernes indtægter består af tilskud til foreningernes brug af hallerne.

Kommunalfuldmagten

Kommunalfuldmagten er baseret på uskrevne grundsætninger om kommuners mulige opgavevaretagelse. Kommunalfuldmagten giver kommuner mulighed for at foretage visse økonomiske dispositioner som f.eks. tilskud, uden lovhjemmel. Der ydes ofte økonomisk støtte med afsæt i kommunalfuldmagten på kultur- og fritidsområdet.

Når kommunen f.eks. yder tilskud til større renoveringsopgaver på hallerne m.m., så foregår det med udgangspunkt i kommunalfuldmagten eller folkeoplysningsloven.

'Lovlige kommunale opgaver'

Kommunalfuldmagten og konkurrenceloven om konkurrenceforvridende støtte sætter grænser for hvad hallerne kan gøre i forhold til anvendelse og udlejning af hallen, når der er ydet kommunalt tilskud. Det betyder, at alle haller skal varetage lovlige kommunale opgaver. Lovlige kommunale opgaver er bl.a. varetagelse af folkeoplysende aktiviteter, som f.eks. idræt, samt sundhedsfremme, andre kulturelle og almennyttige formål.

Der må ikke drives erhvervsvirksomhed, medmindre der er lovhjemmel til det. Tønder Kommune og hallerne har til opgave at udføre opgaver, der kommer almenvellet til gode og undgå konkurrenceforvridning i forhold til den private sektor. Der er dog undtagelser til forbuddet om kommunal erhvervsvirksomhed.

Kommunen og hallerne kan producere til eget brug, som eksempelvis udføre vej- og parkopgaver samt cafedrift hvis det kun er til de daglige brugere. Der kan ligeledes foregå salg af biprodukter, eksempelvis videresalg af mad eller lignende, som caféen for de daglige brugere ikke har fået solgt.

Hallerne kan udleje lokaler til markedspris, såfremt der opstår tilfældigt overskud af kapacitet. Eksempelvis kan lokaler i hallen lejes ud til andre aktiviteter og arrangementer, når der er opstået ledig tid, som de faste brugere ikke anvender. Det er yderligere en betingelse, at der ikke er private aktører, som tilbyder aktiviteten i forvejen.

I nogle tilfælde kan kommunen og hallerne varetage opgaver, som ikke er kommunale, men som har en tæt og naturlig tilknytning til en kommunal opgave, f.eks. at bygge en kiosk i en svømmehal. Opgaven skal dog være underordnet til den kommunale opgave, som at drive svømmehallen til almennyttig brug, og må i udgangspunktet ikke varetages af private i forvejen. Driften skal dog så vidt muligt bortforpagtes på markedsvilkår. Såfremt bortforpagtning ikke er muligt, kan kommunen selv drive kiosken, men er forpligtiget til løbende at undersøge mulighederne for bortforpagtning.

Andre lovlige kommunale opgaver er også at varetage en fælles interesse for lokal-samfundet. Dermed kan forskellige typer af lokale aktiviteter, som ikke er idræt, også være en reel opgavevaretagelse for hallerne.

Facilitetsniveauer

Der er mange faciliteter i Tønder Kommune, som støttes direkte med tilskud eller indirekte med f.eks. jordareal af Tønder Kommune.

I stort set alle lokalsamfund er der en række basale idræts- og fritidsfaciliteter. Det er de mest udbredte faciliteter, som dækker et generelt behov og benyttes til en stor del af de folkeoplysende aktiviteter. Det er faciliteter, som langt de fleste borgere har indenfor en cykelafstand på 4 km. De faciliteter kalder vi basisfaciliteter.

I fremtiden skal basisfaciliteter formodentligt rumme endnu flere aktiviteter og være funktionelle for flere brugere, for at imødekomme hele lokalsamfundets behov og i nogle tilfælde kunne fungere som mødested for hovedparten af lokalsamfundets borgere. Det er dog ikke alle basisfaciliteter, der er i alle lokalsamfund.

Der er også etableret faciliteter, som der er flere af, men som ikke kan forventes at være i alle lokalsamfund. Det er f.eks. faciliteter, som bliver benyttet af mange borgere til én type aktivitet eller faciliteter, som har høje omkostninger til etablering og drift. De faciliteter kalder vi særlige faciliteter.

Særlige faciliteter vil typisk også imødekomme et behov, hvor borgerne vil køre længere end cykelafstand for at benytte dem.

Den særlige facilitet kan også danne rammen for et mødested eller fællesskab, eksempelvis et multiområde.

De særlige faciliteter kan opdeles i yderligere to grupper. Gruppe 1 er faciliteter, som har høje etableringsomkostninger på over 1 mio. kr. og/eller vedligeholdelsesomkostninger på over 100.000 kr. for Tønder Kommune. Gruppe 2 er de faciliteter, som har etableringsomkostninger på under 1 mio. kr. og/eller har vedligeholdelsesomkostninger på under 100.000 kr. for Tønder Kommune.

Udover basis og særlige faciliteter, er der faciliteter, som er målrettet én specifik aktivitet, ét specifikt miljø, eller som har en helt speciel funktionalitet målrettet mod bestemte få brugere. De faciliteter er typisk blevet etableret og vedligeholdes af frivillige borgere, som har et specifikt ønske og behov for denne facilitet. De faciliteter kalder vi specialfaciliteter.

Specialfaciliteter imødekommer et behov for de borgere, der har interesse for andet end de mere traditionelle idrætter og aktiviteter. Det er også faciliteter, som borgere gerne vil køre en længere distance efter, fordi interessen for aktiviteten er høj.

Særlige faciliteter	Gruppe 1	Gruppe 2
Omkostning til etablering	Over 1 mio. kr.	Under 1. mio kr.
Omkostning vedligehold	Over 100.000 kr.	Under 100.000 kr.

Basisfaciliteter(minimum 2 ud af 3):

- Faciliteter, som er inden for cykelafstand i stort set alle lokalsamfund
- Faciliteter, som kan benyttes til de mest udbredte foreningsorganiserede idræts- og fritidsaktiviteter blandt borgerne, eksempelvis fodbold og gymnastik.
- Faciliteter, som benyttes til flere aktiviteter end én

Særlig facilitet(minimum 2 ud af 3):

- Faciliteter som mange borgere benytter
- Faciliteter, som typisk benyttes til én type aktivitet
- Faciliteter, som har høje omkostninger til etablering og/eller vedligehold og udvikling

Specialfaciliteter(minimum 2 ud af 3):

- Faciliteter der kun er få af i hele kommunen
- Faciliteter, som kun få borgere benytter
- Faciliteter, som typisk bliver etableret og driftet ud fra få borgeres specielle interesse

Basisfaciliteter

- Boldbane
- Forsamlingshus
- Gymnastiksal, multihal, idrætshal
- Krolfbane
- Legeplads
- Offentlig park / græsareal
- Vandrestier

Særlige faciliteter – gruppe 1

- Cykelstier
- Kommunale lokaler (inkl. plejecentre)
- Kunstgræsbane
- Senior-aktivitetscentre
- Skolegårde
- Svømmehal / Friluftsbad
- Teatersal

Særlige faciliteter – gruppe 2

- Fitness(udendørs)
- Hundeskov
- Mountainbikespor
- Multibane / Multiområde (inkl. panna-bane)
- Padelbane
- Petanquebane
- Ridebane / Ridehal
- Spejderhytte
- Skydebane
- Tennisbane

Specialfaciliteter

- Atletikområde
- Basketballbane(udendørs)
- Beachvolleybane
- BMXbane
- Discgolf
- Golfbane
- Hardball
- Kano / Kajak / SUP og øvrig vandsport
- Motorsport
- Skatebane

Befolkningsudvikling

Frem mod 2030 vil der blive færre borgere i Tønder Kommune. Der vil være færre borgere i alderen 0-24 år og 25-59 år, men der vil være flere borgere over 60 år. Det er her værd at bemærke, at de primære brugere af idrætshaller og multihaller er borgere i alderen 0-24 år.

Der er kommet mange tilflyttere med udenlandsk oprindelse til Tønder Kommune i de senere år og den udvikling forventes at fortsætte. De borgere kommer fra en anden kultur, hvor de har en anden tilgang til bevægelse og foreningsliv og benytter ikke faciliteterne i samme grad, som borgere med dansk oprindelse.

Det betyder samlet set, at alderssammensætningen i Tønder Kommunes befolkning vil ændre sig væsentligt frem mod 2030.

På nuværende tidspunkt er aldersgruppen 25-59 årige størst af de tre aldersgrupper, men i 2028 vil aldersgruppen over 60 år være størst. Det skyldes primært, at antallet af borgere med dansk oprindelse i alderen 0-24 år og 25-59 år falder markant. Det samlede antal af borgere holdes dog lidt oppe på grund af stigningen i antallet af borgere med udenlandsk oprindelse.

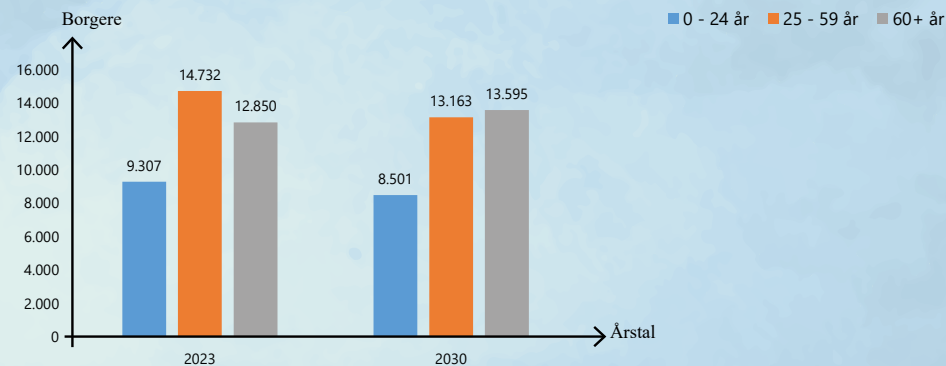
Når borgere med udenlandsk oprindelse fratrækkes i befolkningsudviklingen, så er det allerede i 2024, at der vil være flere borgere over 60 år end borgere i alderen 25-59 år. Det betyder samlet set, at uden borgere med udenlandsk oprindelse ville befolkningstallet i Tønder Kommune falde betydeligt mere.

Den samlede befolkningsudvikling vil – alt andet lige – have indflydelse på benyttelsen af faciliteterne i fremtiden. Der vil generelt set være færre borgere til at benytte faciliteterne og særligt de borgere, som er primære brugere af idrætshaller og multihaller.

Faciliteter, som 0-24 årige og 25-59 årige benytter, vil have færre potentielle brugere, imens faciliteter, som borgere over 60 år benytter vil have flere potentielle brugere. Hertil er det for nuværende i overvejende grad borgere med dansk oprindelse, som benytter faciliteterne.

Se afsnit 4.1 i situationsanalysen for mere detaljeret gennemgang af befolkningsudviklingen.

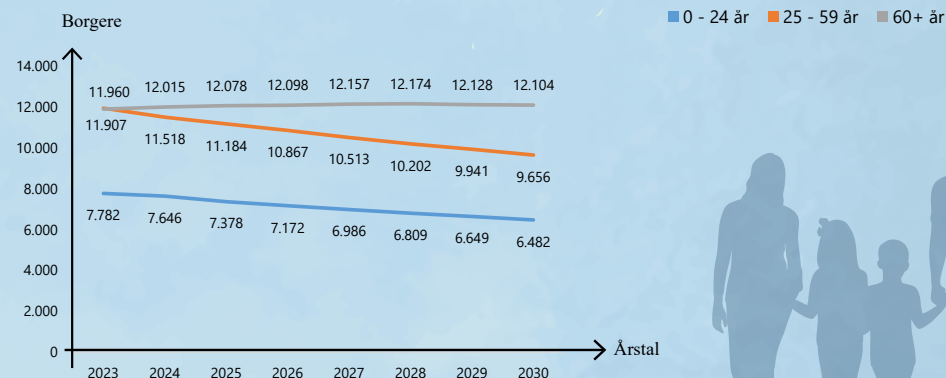
Prognose for befolkningsudvikling i Tønder Kommune 2023-2030

Prognose for befolkningsudvikling i Tønder Kommune 2023-2030

Prognose for befolkningsudvikling for borgere med dansk oprindelse i Tønder Kommune frem mod 2030

Befolkningsudvikling i de fire skoledistrikter

I Tønder Kommunes fire skoledistrikter varierer befolkningsudviklingen over tid, men udviklingen er stort set den samme.

De fire skoledistrikter kan alle se frem til en ændring i befolkningssammensætningen målt på alder. Toftlund og Tønder skoledistrikt kan se frem til en forholdsvis stor ændring. Løgumkloster og Skærbæk skoledistrikt kan se frem til en forholdsvis mindre ændring.

På nuværende tidspunkt er der flest 25-59 årige borgere af de tre aldersgrupper i alle skoledistrikter, men i Tønder skoledistrikt vil der allerede i 2027 være flere borgere over 60 år end 25-59 årige borgere. I Skærbæk skoledistrikt vil det være gældende fra 2028. I Løgumkloster skoledistrikt vil det være fra 2030 og i Toftlund skoledistrikt vil det være fra 2031

Prognose for befolkningsudvikling i Løgumkloster skoledistrikt frem mod 2030

Prognose for befolkningsudvikling i Skærbæk skoledistrikt frem mod 2030

Prognose for befolkningsudvikling i Toftlund skoledistrikt frem mod 2030

Prognose for befolkningsudvikling i Tønder skoledistrikt frem mod 2030

Facilitetsdækning

Tabellerne viser dækningen af basis og særlige faciliteter i forhold til befolkningstallet i hele Tønder Kommune og i forhold til antallet af de nuværende mulige primære brugere. Dækningen er udtryk for de faciliteter, som er registreret i Tønder Kommunes systemer. De mange forskelligartede faciliteter gør, at der er mulighed for et bredt udbud af aktiviteter i kommunen.

Det vil altid være en vurdering, hvornår der er nok af faciliteter, men umiddelbart fremstår det som der er rigeligt med basis og særlige faciliteter, i forhold til antallet af primære brugere. Ligeledes viser befolkningsprognosen, at der frem mod 2030 bliver færre borgere og færre primære brugere.

I Tønder Kommune er der eksempelvis en hal pr. 820 borger fordelt på 45 haller, og en hal pr. 207 primær bruger. Det er primært borgere fra 0-24 år, som benytter hallerne. Af særlige faciliteter er der eksempelvis en kunstgræsbane pr. 7.378 borger og en kunstgræsbane pr. 1.861 primær bruger.

Basisfaciliteterne og de særlige faciliteter er typisk selvejende eller kommunale anlæg med nogle få private gymnastiksale.

I de fire skoledistrikter er der små forskelle i dækningen af basisfaciliteter. I Løgumkloster skoledistrikt er dækningen af basisfaciliteter lidt bedre end Tønder Kommune som helhed. I Skærbæk og Tønder skoledistrikt er dækningen af basisfaciliteter en smule under gennemsnit. I Toftlund skoledistrikt er dækningen af basisfaciliteter på niveau med Tønder Kommune som helhed.

I de fire skoledistrikter er der forskel på, hvordan dækningen af særlige faciliteter er, men der er en af hver af de særlige faciliteter i mindst tre ud af fire skoledistrikter.

Specialfaciliteter er primært placeret i eller i nærheden af Tønder og Skærbæk med enkelte undtagelser. Der er kun få specialfaciliteter i den nordøstlige del af kommunen.

Atletikfaciliteter er meget spredte, med kun få muligheder de forskellige steder, og der er ikke nogen steder, hvor der kan dyrkes atletik i bred forstand.

Se afsnit 4.2 og 4.3 i situationsanalysen for mere detaljeret gennemgang af facilitetsdækningen.

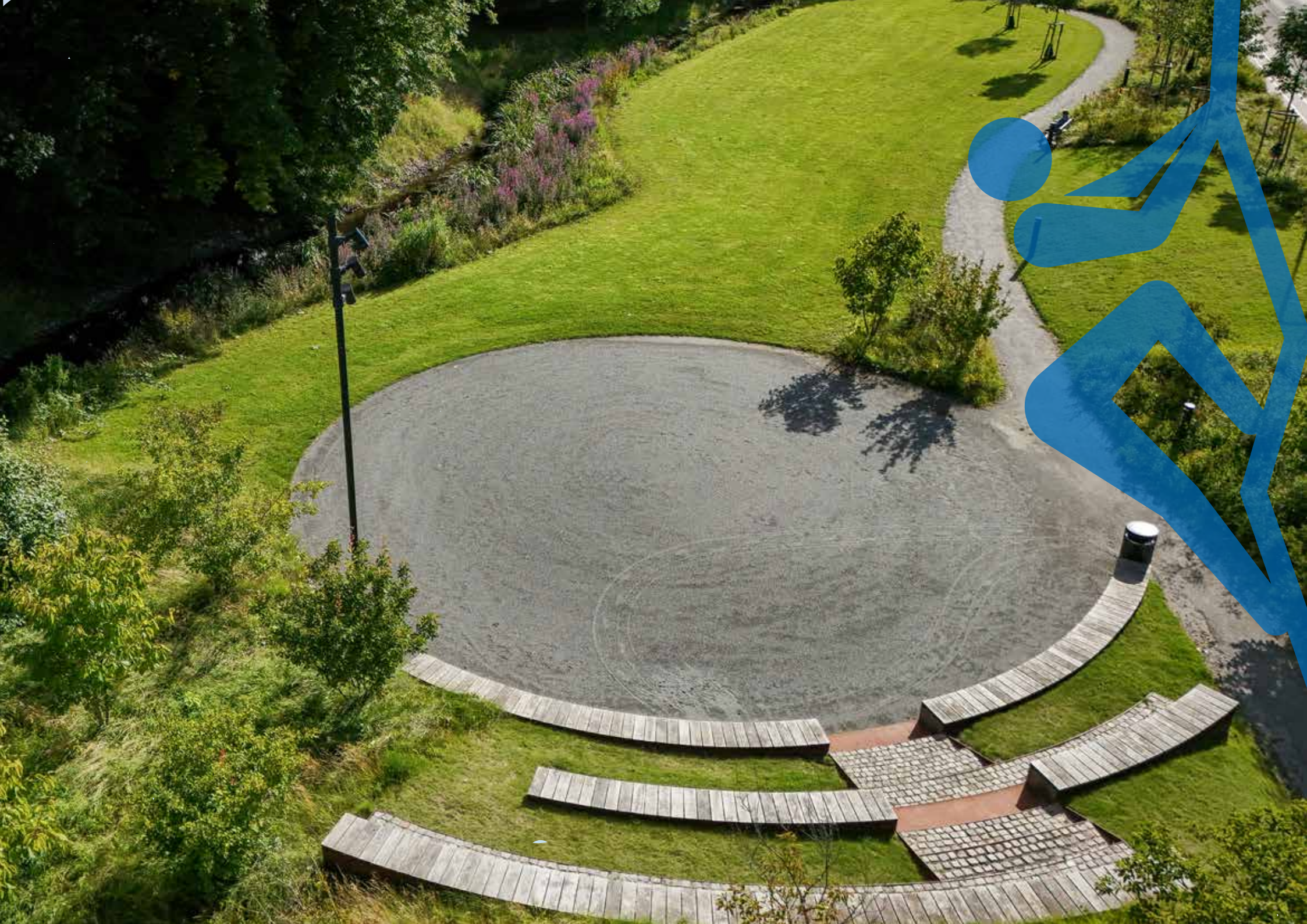

Anlæg - Basisfaciliteter	Haller i alt	Idrætshal	Multihal	Gymnasikksal	Fodboldbane	Kroftbane	Forsamlingshus	Legeplads	Offentlig park / græsareal
I alt	45	16	11	18	53	16	30	44	92
Antal totale borgere pr. facilitet 2023	820	2.306	3.354	2.049	696	2.049	1.230	838	401
Antal primære brugere pr. facilitet 2023	207 (0-24 år)	582 (0-24 år)	846 (0-24 år)	517 (0-24 år)	176 (0-24 år)	803 (60+ år)	(alle)	(alle)	(alle)
Antal primære brugere pr. facilitet 2030	189	532	773	473	161	850	(alle)	(alle)	(alle)

Anlæg - Særlige faciliteter gruppe1	Kunstgræsbane	Senior- aktivitetscentre	Skolegårde	Svømmehal	Friluftsbad	Teatersal
I alt	5	5	18	4	3	7
Antal totale borgere pr. facilitet 2023	7.378	7.378	2.050	9.222	12.296	5.270
Antal primære brugere pr. facilitet 2023	1.861 (0-24 år)	2.570 (60+ år)	517 (0-24 år)	(alle)	(alle)	(alle)
Antal primære brugere pr. facilitet 2030	1.701	2.719	473	(alle)	(alle)	(alle)

Anlæg - Særlige faciliteter gruppe 2	Fitness (udendørs)	Hundeskov	Mountainbikespor	Multibane / multiområde	Padeltennisbane	Petanquebane	Ridebane	Spejderhytte	Skydebane	Tennisbane
I alt	9	8	6	16	14	4	11	15	6	8
Antal totale borgere pr. facilitet 2023	4.099	4.611	6.148	2.306	2.635	9.223	3.354	2.459	6.148	4.611
Antal primære brugere pr. facilitet 2023	3.065 (25+ år)	(alle)	2.455 (25-59 år)	1.502 (0-59 år)	1.053 (25-59 år)	3.213 (60+ år)	846 (0-24 år)	621 (0-24 år)	4.007 (0-59 år)	1.842 (25-59 år)
Antal primære brugere pr. facilitet 2030	2.974	(alle)	2.194	1.354	941	3.399	773	567	3.611	1.646

Benyttelse af idræts- og multihaller

I tabellen til højre, vises forholdet mellem de potentielle timer i det tidsrum som foreningerne typisk booker og benytter, deres bookede timer og de faktiske (benyttede) timer, i idrætshaller og multihaller for 2023. Det er kun de selvejende idrætshaller og multihaller, som indgår i beregningen.

De potentielle timer er beregnet ud fra foreningernes indendørs højsæson fra den 1. oktober til den 31. marts i tidsrummet kl. 16-22 i hverdage og 8-17 i weekender, fratrukket 4 uger (efterårsferie, juleferie og vinterferie).

I 2023 var der 22.176 potentielle timer som foreningerne kunne benytte i højsæsonen.

Ud af de 22.176 potentielle timer var der 11.639 timer, hvor foreningerne ikke benyttede hallerne. Det svarer til ca. 52 % af tiden i højsæsonen, hvor der ikke var foreninger i idrætshallerne og multihallerne. I 2030 vil hallerne blive benyttet i endnu færre timer i højsæsonen. I 2030 vil der være 12.105 timer, hvor foreningerne ikke benytter hallerne. Det svarer til ca. 55 % af tiden i højsæsonen.

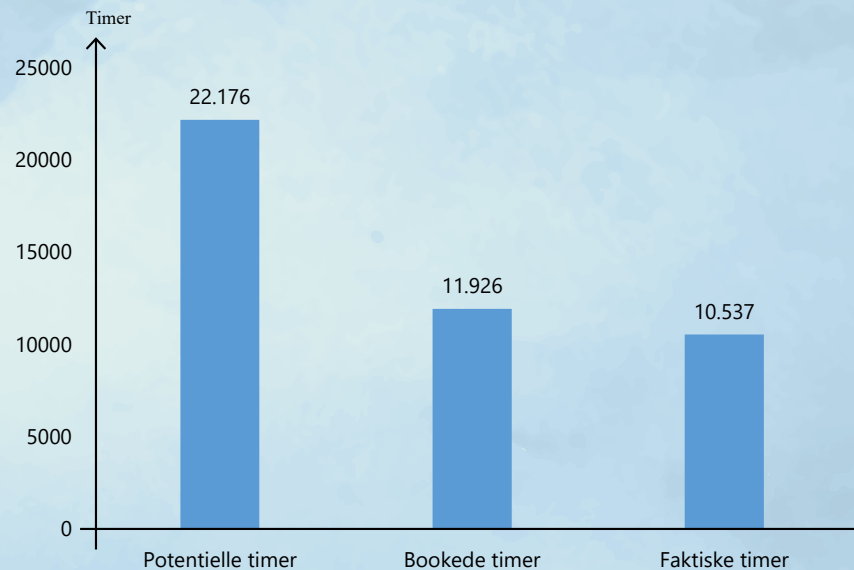
I idrætshallerne var der 15.840 potentielle timer i 2023. Ud af de 15.840 potentielle timer var der 7.441 timer, hvor foreningerne ikke benyttede idrætshallerne. Det svarer til ca. 47 % af tiden i højsæsonen, hvor der ikke var foreninger i idrætshallerne.

I multihallerne var der 6.336 potentielle timer i 2023. Ud af de 6.336 potentielle timer var der 4.198 timer, hvor foreningerne ikke benyttede multihallerne. Det svarer til ca. 66 % af tiden i højsæsonen, hvor der ikke var foreninger i multihallerne.

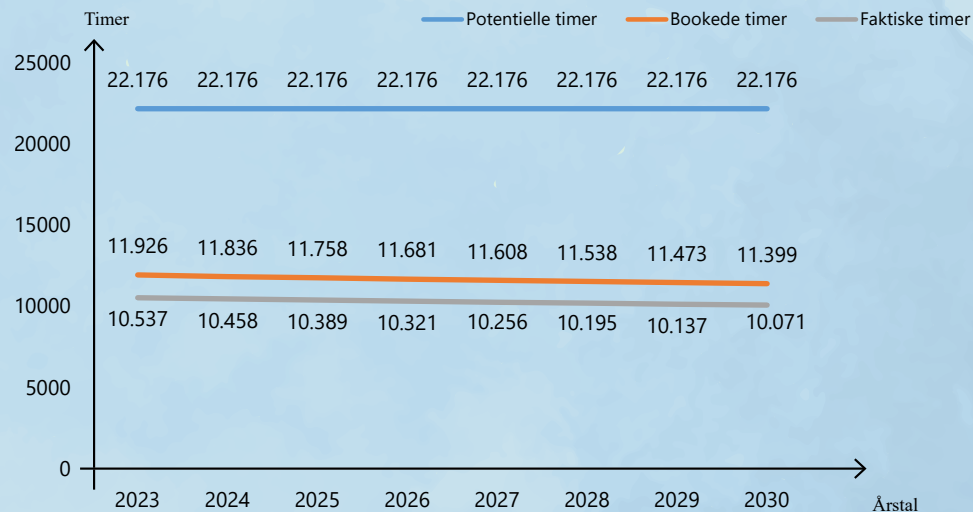
De fleste potentielle timer, hvor foreningerne ikke var i hallerne, var i weekender, men det varierer fra hal til hal.

Se afsnit 4.2.1 i situationsanalysen for mere detaljeret gennemgang af benyttelsen i idræts- og multihaller.

Idrætshaller og multihaller – benyttelse 2023

Prognose for udvikling i haltimer i Tønder Kommune frem mod 2030 baseret på prognose for befolkningsudviklingen

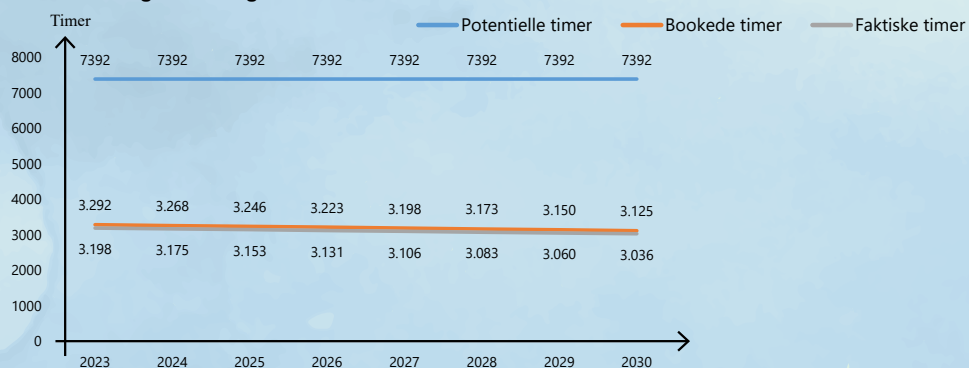

I nedenstående fire prognoser vises haltimer for de fire skoledistrikter. I alle fire skoledistrikter vil der blive færre benyttede haltimer frem mod 2030.

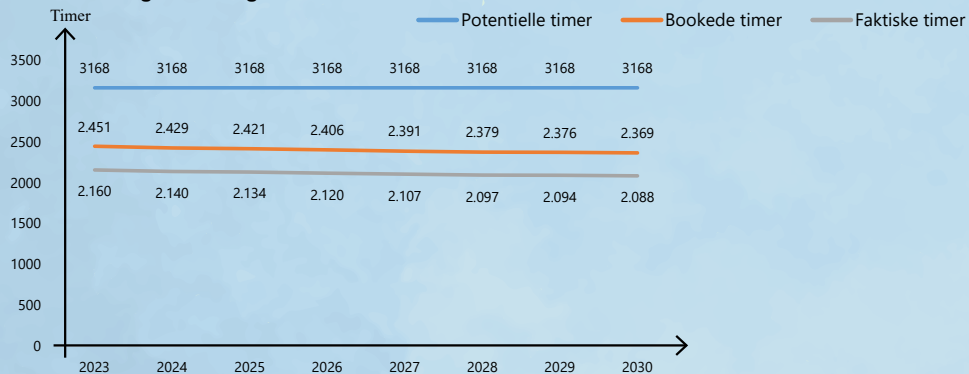
I Løgumkloster skoledistrikt vil der i 2030 være 4.356 timer ud af 7.392 potentielle timer, hvor foreningerne ikke benytter hallerne i højsæsonen. Det svarer til ca. 59 % af tiden. I skoledistriktet er der tre idrætshaller og en multihal i Klosterhallen, to idrætshaller i Bredebro Idrætscenter og en multihal i Ballum Multihus.

I Skærbæk skoledistrikt vil der i 2030 være 1.080 timer ud af 3.168 potentielle timer, hvor foreningerne ikke benytter hallerne i højsæsonen. Det svarer til ca. 34 % af tiden. I skoledistriktet er der to idrætshaller i Skærbækcentret og en multihal i Vodder Idrætscenter.

Prognose for udvikling i haltimer i Løgumkloster skoledistrikt frem mod 2030 baseret på prognose for befolkningsudviklingen

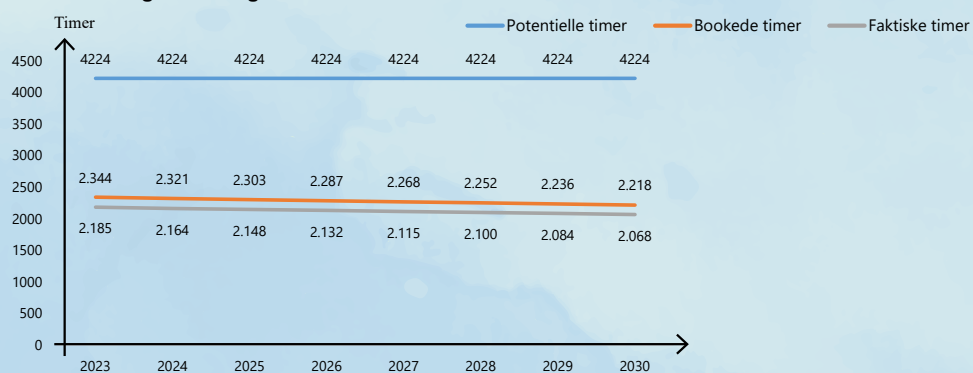
Prognose for udvikling i haltimer i Skærbæk skoledistrikt frem mod 2030 baseret på prognose for befolkningsudviklingen

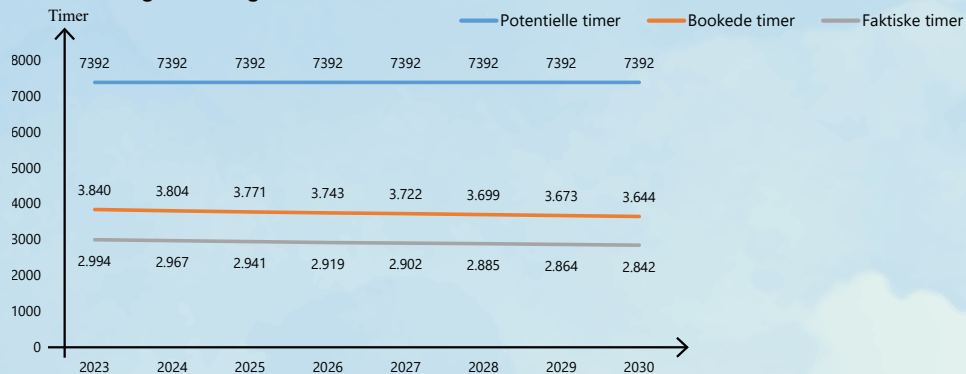
I Toftlund skoledistrikt vil der i 2030 være 2.156 timer ud af 4.224 potentielle timer, hvor foreningerne ikke benytter hallerne i højsæsonen. Det svarer til ca. 51 % af tiden. I skoledistriktet er der to idrætshaller i Toftlund Sport og Fritidscenter, en idrætshal i Agerskovhallen og en multihal i Branderup Aktivcenter.

I Tønder skoledistrikt vil der i 2030 være 4.550 timer ud af 7.392 potentielle timer, hvor foreningerne ikke benytter hallerne i højsæsonen. Det svarer til ca. 62 % af tiden. I skoledistriktet er der fire idrætshaller og en multihal i Tønderhallerne og en idrætshal og en multihal i Marskhallen.

Prognose for udvikling i haltimer i Toftlund skoledistrikt frem mod 2030 baseret på prognose for befolkningsudviklingen

Prognose for udvikling i haltimer i Tønder skoledistrikt frem mod 2030 baseret på prognose for befolkningsudviklingen

Folkeoplysende foreninger

De folkeoplysende foreninger er de primære brugere af idrætshaller, multihaller, boldbaner og deres egne særlige faciliteter eller specialfaciliteter. Derfor har deres medlemstal også indflydelse på, hvor meget faciliteterne benyttes.

Den samlede andel af medlemmer i forhold til befolkningen i Tønder Kommune har været stabil siden 2016 på ca. 41 %. Derfor kan faldet i antallet medlemmer tilskrives befolkningsudviklingen.

Faldet i antal medlemmer siden 2016 skyldes udelukkende fald i medlemmer fra 0-24 år, særligt indenfor idræt. Andelen af medlemmer fra 0-24 år i forhold til befolkningen er faldet med ca. 2 % siden 2019.

Af medlemmer over 25 år er der derimod sket en medlemsstigning, særligt indenfor idræt. Andelen af medlemmer over 25 år i forhold til befolkningen er steget med ca. 2 % siden 2016.

Prognosen for medlemstal frem mod 2030 viser et fald i antallet af medlemmer. Ifølge prognosen vil der være et samlet fald på 928 medlemmer i forhold til 2023. Hvis prognosen laves efter befolkningsprognosen for borgere med dansk oprindelse, vil der være et samlet fald på 1.705 medlemmer i 2030. Størstedelen af faldet i antal medlemmer vil være 0-24 årige og inden for idræt.

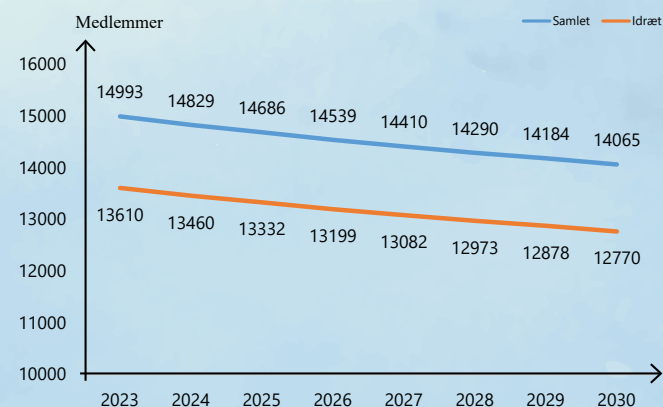
De fem folkeoplysende aktiviteter med flest medlemmer i 2022

Aktivitet	Medlemstal i 2022	Udvikling i 2021-2022	Facilitet
Fodbold	2659	-2,7 %	Boldbane, kunstgræsbane, hal
Gymnastik	2221	3,4 %	Hal
Svømning	1920	22,3 %	Svømmehal
Fitness	855	28,4 %	Lokale, udendørs fitness
Uniformerede korps	775	-5,8 %	Spejderhytte, shelters, skov

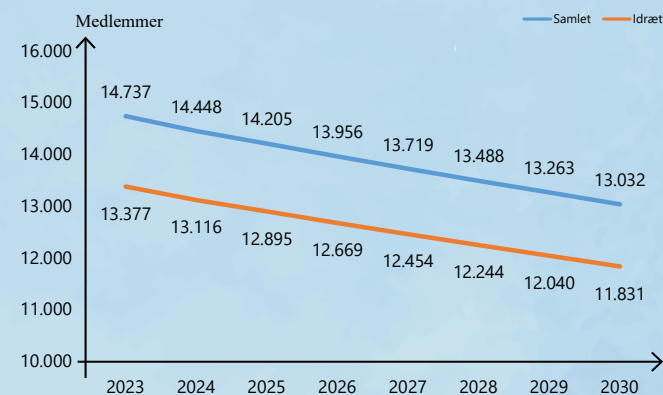
Indberettede medlemstal for de folkeoplysende foreninger

Aktivitet/år	2016	2019	2021	2022
Idræt	13.873	13.805	13.193	13.634
Uniformerede korps	824	778	823	775
Politiske / religiøse	165	64	51	54
Øvrige	653	684	516	562
I alt	15.515	15.331	14.583	15.025
Befolkning	37.904	37.587	37.046	36.853
Procent af befolkning	40,9	40,8	39,4	40,8

Prognose for medlemsudvikling i Tønder Kommune frem mod 2030, baseret på prognose for befolkningsudviklingen

Prognose for medlemsudvikling i Tønder Kommune frem mod 2030, baseret på prognose for befolkningsudviklingen – dansk etnicitet

Der er store variationer mellem de fire skoledistrikter, når det kommer til andelen af befolkningen, som er medlem af en folkeoplysende forening.

I Løgumkloster skoledistrikt har der været fremgang i andelen af medlemmer siden 2016. 89,8 % af de 0-24 årige og 22,4 % af borgere over 25 år er medlem af de folkeoplysende foreninger.

I Skærbæk skoledistrikt har der været fremgang i andelen af medlemmer siden 2016. 116,4 % af de 0-24 årige og 28,8 % af borgere over 25 år er medlem af de folkeoplysende foreninger. Dog 18,8 % uden Aktive Timer, som blev folkeoplysende forening i 2021.

I Toftlund skoledistrikt har der været fald i andelen af medlemmer siden 2016. 85,0 % af de 0-24 årige og 26,0 % af borgere over 25 år er medlem af de folkeoplysende foreninger.

I Tønder skoledistrikt har der været fremgang i andelen af medlemmer siden 2016. 84,7 % af de 0-24 årige og 20,2 % af borgere over 25 år er medlem af de folkeoplysende foreninger.

Prognoserne for antallet af medlemmer i de fire skoledistrikter viser alle den samme tendens; at der bliver færre medlemmer frem mod 2030.

Se afsnit 4.5 i situationsanalysen for mere detaljeret gennemgang af medlemstal i de folkeoplysende foreninger.

Andel af 0-24 årige, som er medlem – i procent

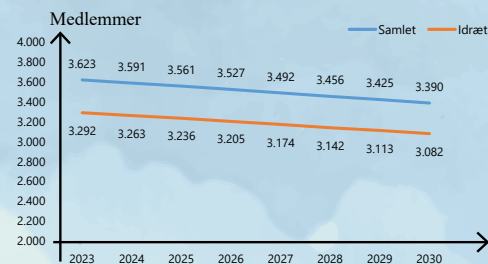
Skoledistrikt / År	2016	2019	2021	2022
Løgumkloster	85,9	87,9	81,7	89,8
Skærbæk	113,8	119,3	114,6	116,4
Toftlund	88,8	100,2	85,5	85,0
Tønder	78,6	82,8	77,5	84,7

Andel af borgere over 25 år, som er medlem – i procent

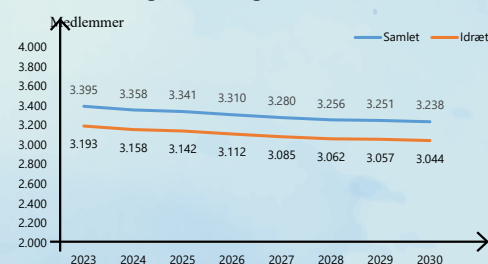
Skoledistrikt / År	2016	2019	2021	2022
Løgumkloster	17,3	22,6	22,5	22,4
Skærbæk	15,3	15,5	(18,4)* 32,5	(18,8)* 28,8
Toftlund	29,1	31,5	24,3	26,0
Tønder	18,1	18,6	19,6	20,2

* Uden Aktive Timer

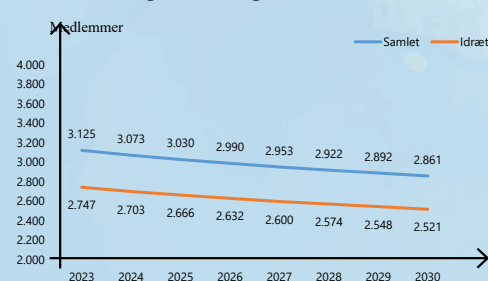
Prognose for medlemsudvikling i Løgumkloster skoledistrikt frem mod 2030, baseret på prognose for befolkningsudviklingen

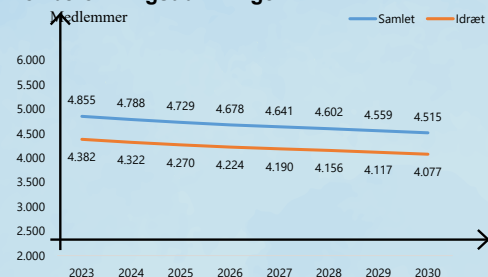
Prognose for medlemsudvikling i Skærbæk skoledistrikt frem mod 2030, baseret på prognose for befolkningsudviklingen

Prognose for medlemsudvikling i Toftlund skoledistrikt frem mod 2030, baseret på prognose for befolkningsudviklingen

Prognose for medlemsudvikling i Tønder skoledistrikt frem mod 2030, baseret på prognose for befolkningsudviklingen

Borgernes bevægelsesvaner

I sammenligning med hele Danmark, så bevæger borgerne over 15 år i Tønder Kommune sig mindre, men der er tre aktiviteter, som borgere i Tønder Kommune dyrker mere end i resten af landet – cykling, gymnastik og udelivsaktiviteter.

I forhold til sammenlignelige kommuner, så bevæger borgere i Tønder Kommune sig mere til sammenligning indenfor de fleste aktiviteter. Især cykling og andre aktiviteter som foregår udenfor samt gymnastik og holdboldspil. Derimod dyrker borgere i Tønder Kommune i mindre grad aktiviteter på vand samt fysisk træning.

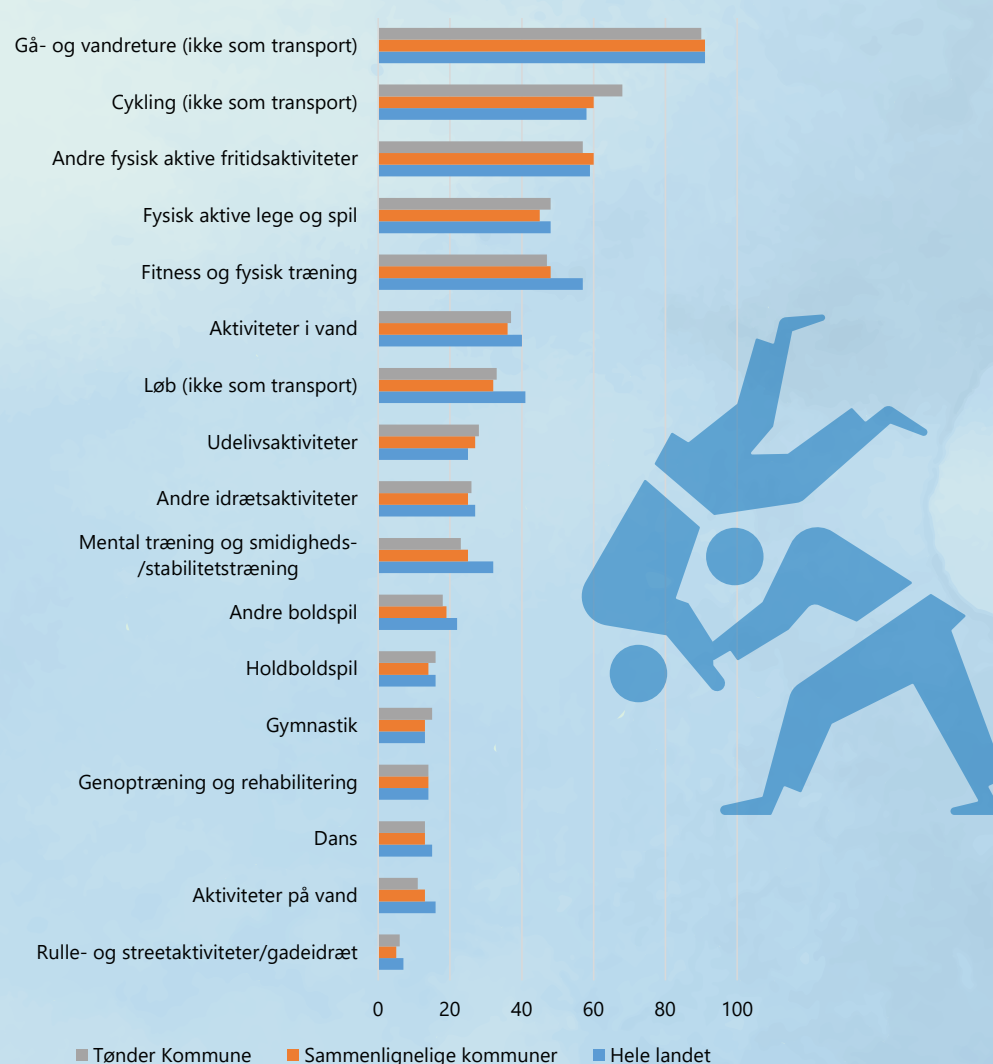
Den primære fritidsaktivitet er gå- og vandreture, hvor 90% af borgerne ofte går eller vandrer – herunder mange der går en kortere gåtur eller tur med hunden. Der er mange borgere, som ofte cykler og/eller er fysisk aktive i hjemmet med håndværk, håndarbejde og madlavning samt laver fysiske lege og spil.

Næsten halvdelen af borgerne over 15 år dyrker jævnligt fitness og fysisk træning, hvor hovedsagligt unge mellem 15 og 24 år dyrker fitness i fritiden. Bemærkelsesværdigt er det, at de hovedsagligt gør det selvorganiserende, altså derhjemme eller udendørs, men mange er også i private kommercielle centre og i foreninger.

Der benyttes en række forskellige faciliteter til de fem mest dyrkede aktiviteter, som hovedsagligt er udendørs faciliteter og faciliteter, som har åben og fri adgang.

Se afsnit 4.4 i situationsanalysen for mere detaljeret gennemgang af Tønder Kommune borgeres bevægelsesvaner.

Andel af borgere over 15 år i Tønder Kommune som indenfor de seneste 12 måneder har udført forskellige typer af motion, idræt eller fysisk bevægelse i fritiden, sammenlignet med lignende kommune og hele landet

I hver af de fire skoledistrikter er de overordnede bevægelsesvaner de samme, med nogle variationer.

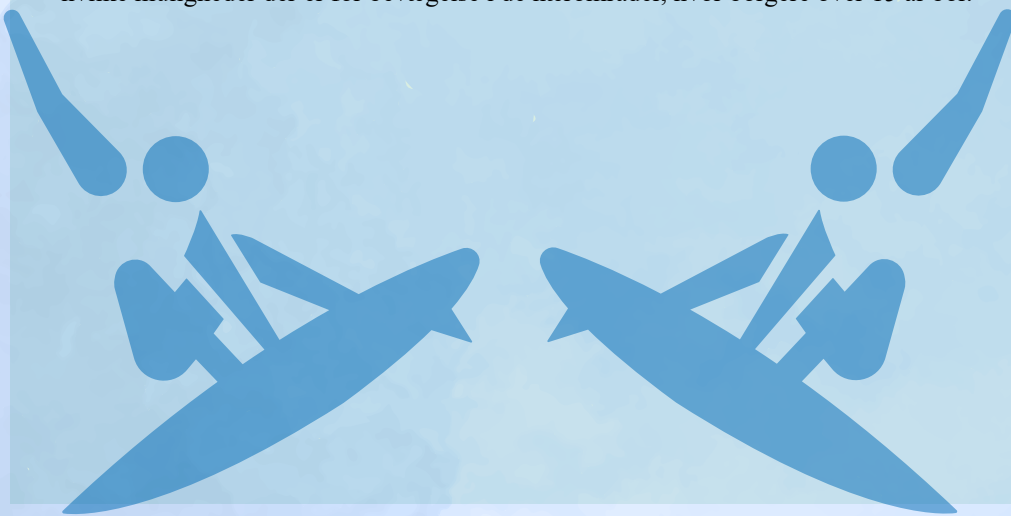
I Skærbæk skoledistrikt er borgere over 15 år lidt mindre aktive, når det kommer til cykling og lege og spil, men er mere aktive ved udelivsaktiviteter end de øvrige skoledistrikter.

I Tønder skoledistrikt er borgere over 15 år mere aktive, når det kommer til fitness/fysisk træning, håndværk, håndarbejde og madlavning samt ved mental-, smidigheds-, stabilitetstræning og til dels holdprægede boldspil. Her er borgerne dog mindre aktive, når det kommer til udelivsaktiviteter.

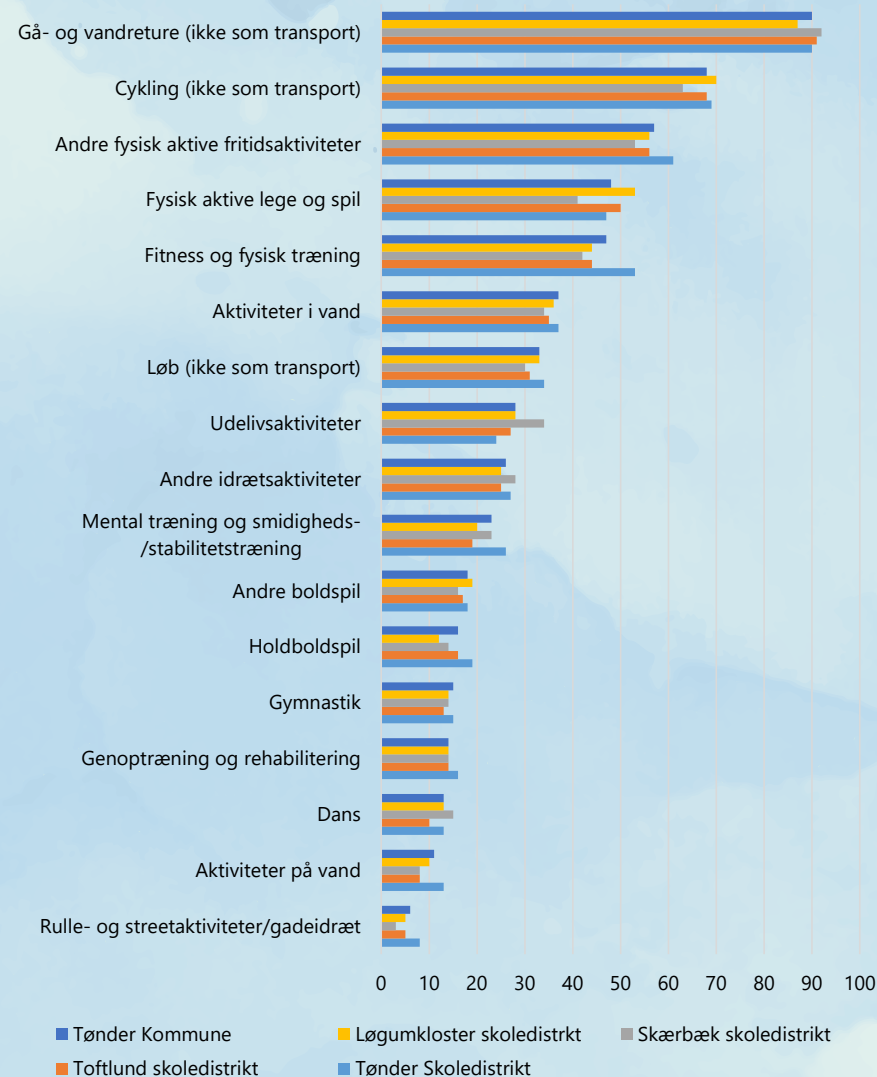
I Toftlund og Løgumkloster skoledistrikter er der mere leg og spil end i de øvrige skoledistrikter, imens borgere over 15 år i Løgumkloster skoledistrikt er mindre aktive ved holdprægede boldspil.

Variationerne i skoledistrikterne er bredt set ikke voldsomt store og slet ikke indenfor de aktiviteter som basisfaciliteterne er ramme for, men der er variationer, som kan have betydning for hvilke faciliteter der er behov for i de forskellige skoledistrikter.

Borgernes forskelle i bevægelsesvaner i de enkelte skoledistrikter kan dog også skyldes, hvilke muligheder der er for bevægelse i de nærområder, hvor borgere over 15 år bor.

Andel af borgere over 15 år i hvert skoledistrikt, som indenfor de seneste 12 måneder har udført forskellige typer af motion, idræt eller fysisk bevægelse i fritiden, sammenlignet med hele Tønder Kommune

Brugernes og hallernes behov

Borgerne, brugerne og hallerne i Tønder Kommune har forskellige behov og interesser. Derfor er der også behov for mange forskellige muligheder i et bredt udvalg af faciliteter. I arbejdet med situationsanalysen var der dialog med lokalråd, haller, skoler og unge i kommunen, og der blev sendt spørgeskema til de folkeoplysende foreninger. Dette afsnit er udtryk for deres oplevelser og behov.

Se afsnit 5 i situationsanalysen for mere detaljeret gennemgang af brugernes og hallernes behov.

De folkeoplysende foreningers behov

- Foreningerne vurderer faciliteterne højt på stort set alle parametre
- Foreningerne oplever, at faciliteterne lever op til de nuværende behov, men det er endnu vigtigere at faciliteterne lever op til fremtidige behov
- Foreningerne ser det kun som lidt vigtigt, at hallen kan opdeles, så flere kan benytte hallen på samme tid
- Det er vigtigt for foreningerne at samarbejde med hallerne om foreningens aktiviteter
- Det er vigtigt for foreningerne, at muligheder for opbevaring af udstyr gøres endnu bedre
- Foreningerne oplever, at lys og lydforhold i de indendørs faciliteter kan forbedres i forhold til imødekommenhed og tryk
- Flere foreninger har behov for overdækning nogle steder samt udfordringer med overfladevand
- Skiltning og vejvisning til faciliteter kan ifølge foreningerne gøres bedre, særligt til de udendørs faciliteter

Idrætshallers og multihallers behov

- Hallerne oplever udfordringer med tider, fordi foreningerne vil have hallen i samme tidsrum. Hallerne foreslår, at muligheder for at opdele hallen kan gøre det muligt, at imødekomme flere behov på samme tid
- Hallerne oplever, at senioridrætten er i vækst, og hallernes brugere efterspørger de individuelle sportsgrene i højere grad end tidligere. Blandt andet på grund af fleksibilitet i tidspunktet for træningen
- I idrætshallerne forsøges det at involvere brugerne. Nogle med mere succes end andre. I halvdelen af multihallerne forsøger de at involvere brugerne, imens den anden halvdel ikke bevidst involvere brugerne
- Hallerne oplever, at det er svært for de frivillige at igangsætte nye initiativer, blandt andet på grund af regler og procedurer
- Hallerne ønsker, at idrætscentret/multihallen i højere grad er et socialt samlingssted
- Hallerne har forskellige oplevelser af, om der er behov for digital tilgængelighed, f.eks. med ledige tider online
- I de fleste haller er der fokus på de fysiske adgangsforhold
- Hallerne ønsker at have en fortløbende dialog med Tønder Kommune for at understøtte samarbejdet, den gensidige forståelse og muligheden for sparring

Lokalråds behov

- Alle lokalsamfund behøver ikke det samme. Ifølge lokalrådene må der godt være forskel på hvilke faciliteter hvert lokalsamfund har. Bare der er det mest basale som en hal og en boldbane
- Der mangler mødesteder mange steder. Både for familier og unge
- Der mangler støttefunktioner mange steder ved udendørs faciliteter
- Lokale initiativer og de frivillige bør understøttes af kommunen
- Lokalrådene efterspørger endnu flere cykelstier mellem lokalsamfund
- Det er helt okay, at kommunen stiller krav, når der skal laves nye faciliteter
- Vil gerne af med faciliteter, som ikke længere benyttes

Skolernes behov

- De fleste skoler benytter egen gymnastiksal til de yngre elever og de store idrætshaller til de ældre elever
- Alle skoler oplever, at afstanden til idrætshallen er en barriere for de yngre elever
- Nogle skoler oplever, at det er en udfordring, at idrætshallen ikke kan bookes en hel skoledag ved fagdage med fokus på bevægelse og trivsel
- Alle skoler benytter omkringliggende boldbaner, grønne områder, naturen og motorisk tilrettelagte legepladser i undervisningen
- Flere skoler har etableret bevægelsesområder med udendørs fitness, som de ældre elever benytter

- Skolerne oplever i store træk, at samarbejdet med foreninger, der benytter skolens lokaler, er godt, men nogle skoler oplever, at foreningerne glemmer at låse skabe, eller ikke ved hvad der er foreningens eller skolens udstyr
- Skolerne er åbne overfor, at lokalerne indrettes mere flerfunktionelt eller udnyttes mere optimalt
- Skolerne er overordnet tilfredse med faciliteterne, men oplever også, at der er plads til forbedringer

De unges behov

- Stort set alle unge er aktive i deres fritid, men på forskellige måder, og for mange er det ved selvorganiserende aktiviteter.
- 7. klasses elever går ofte ture med deres familier i skoven eller i området de bor i. 7. klasses elever bruger ikke hallen til at 'hænge ud i' udover de fritidsaktiviteter, som de går til
- 7. klasses elever og de unge efterspørger muligheden for, at de kan se, hvornår hallen er ledig og må benyttes. De vil alle bruge hallen mere, hvis de selv kan se hvornår den er ledig. De vil ikke gå forgæves
- De unge oplever, at afstand til faciliteter og transportmuligheder er en barriere for at være mere fysisk aktiv, særligt de unge, som bor i mindre lokalsamfund. De oplever dog, at faciliteterne i deres nærområde er gode
- De unge oplever, at der mangler tilbud og mulighederne bliver mindre, når de er mellem 15 og 24 år. Ifølge de unge så er det vigtigt med fleksibilitet i forhold til, hvornår og hvor de kan være fysisk aktive. Derfor bruger de også ofte grønne områder
- Ifølge de unge skal omklædningsrum være rene, have gode brusere, bedre lydforhold og lettere afskærmning, før de får mere lyst til at benytte dem
- Det er vigtigt for de unge at være en del af et fællesskab, og de har størst behov for at være sammen i fysiske fællesskaber

TØNDER
KOMMUNE

Udarbejdet af:

Tønder Kommune
Wegners Plads 2
6270 Tønder